

quæ ultima verba videtur Pontifex improbare quod dictum est, et asserere potestatem recipiendi datam esse capitulo provinciali. Respondeo intentionem Pontificis solum fuisse proportionaliter æquiparare hæc monasteria, quæ unam provinciam cum aliis non constituunt cum provinciis aliarum religionum, excepta illa circumstantia de trina probatione, ut eo modo intelligatur eis attributa auctoritas recipiendi religiosos, quæ data fuerat capitulo provinciali; quo modo autem data fuerit, ibi Pontifex non declarat, sed ex alia Bulla petendum est; constat autem ex illa solum esse datam toti capitulo provinciali, quantum quoad hoc, ut certum reddatur de habilitate, ut sic dicam, personæ recipiendæ, quantum ad inquisitiones a Pontifice præceptas. Possumus etiam addere capitulum provinciale duobus modis posse considerari, scilicet, vel formaliter, prout existit in congregatione omnium personarum, quæ ad illud pertinent; vel virtute, prout est in Provinciali, et Definitoribus, qui provinciale capitulum suo modo repræsentant. Sic ergo attributa est illa auctoritas capitulo provinciali, sed diverso modo, in ordine ad tres actus, qui in hac receptione intervenire videntur; primus est, certiorum fieri de inquisitionibus factis, et quasi ultimam manum et auctoritatem illi tribuere, et hoc commissum est capitulo formaliter, et in se ipso. Secundus actus est personam recipiendam approbare. Tertius ad habitum regularem eam admittere (hos enim duos modos videtur distinguere Pontifex, quamvis moraliter per modum unius fiant), et hi dici possunt commissi capitulo provinciali, non tamen prout in se est formaliter, sed prout virtute in Definitorio existit. Itaque immediate hæc potestas est in Provinciali et Definitoribus, et eadem proportione, juxta declarationem dictam in illis monasteriis, quæ constituunt provinciam, erit in Abbate, verbi gratia, cum suis Definitoribus, seu Consultoribus. Et eadem proportione dicendum est de aliis personis juxta alias declarationes et moderationes, quas statim referemus.

19. *Suffragia Definitorum non sunt consultiva tantum, sed definitiva.* — Colligitur autem manifeste ex verbis Pontificis, suffragia Definitorum cum Provinciali non tantum consultiva, sed etiam definitiva esse, quia non tantum consilium, sed etiam consensum illorum postulant; et ideo dicimus potestatem non esse in solo Provinciali vel Abbate, sed

in toto illo Concilio, seu Definitorio. Dubitari autem posset qualis consensus illarum personarum necessarius sit ad talem actum. Nam si verba nude spectentur, videntur requirere consensum omnium, nemine discrepante, sic enim habet: *Tam Provincialis, quam Definitorum consensu, approbati, et ad habitum regularem admissi fuerint*; vel saltem Provincialis consensus videtur esse omnino necessarius, et majoris partis, vel saltem æqualis Definitorum, ita ut licet omnes Definidores consentiant, si Provincialis dissentiat, non possit fieri receptio, quia specificè et distinctè postulatur consensus Provincialis, quod non verificatur, etiamsi omnes alii consentiant. Non postulatur autem consensus omnium Definitorum, sed indefinite ponitur *Definitorum*, quod satis verificatur, si plures consentiant cum Provinciali in eo numero, qui alias de jure sufficiat cum Provinciali ad sententiam faciendam. Atque hic videbatur genuinus sensus dictorum verborum, quem quoad hanc posteriorem partem confirmavit Sixtus V, in Bulla declaratoria, vers. *Neque vero*. Quoad priorem vero partem non videtur illum admittere, sed generaliter ait: *Satis esse volumus, si vocalium et suffragiorum numerus legitimus sit a jure, vel per cujuscumque ordinis statum præfinitus, intercenerit*. Cum ergo dicitur in priori Bulla: *Nisi consentiant Provincialis et Definidores*, ita intelligendum est, ac si dictum esset, sine consensu Definitorum, ita ut suffragia vincant, quæcumque illa fuerint. Quia vero in eadem Bulla declaratoria concessum est, ut absque provinciali capitulo, superior Provincialis cum duobus aut tribus localibus antiquioribus patribus alicujus monasterii similiter ad hoc electis a capitulo provinciali mendicantium, vel generali monachorum, ut in ipsa Bulla latius continetur, potestatem habeat ad recipiendum, ideo quod dictum est de Definitorio, dicendum est de hoc concilio ex Provinciali, et aliis religionis designatis coacto; nam in illo toto est potestas modo explicato.

20. *Receptio ad habitum regularem, non servata hac forma, est nulla, et similiter professio.* — Ultimo addit Pontifex: *Si qui eorum contra præsentem nostram constitutionem temere admittentur, tam susceptionem habitus, quam professionem exinde secuta ex nunc prout ex tunc, pariter irritamus et annullamus*. Circa quæ verba dubitatum olim fuit de illo participio *eorum*, nam immediate ante hæc verba præcesserant illa: *Omnes et quoscumque, ut*

dictum est, criminosos, etc., ad religionem perpetuo inhabiles declaramus. Unde participium illud *eorum*, videtur has tantum personas referre. Atque ita tunc solum receptionem esse nullam, quando persona inhabilis est propter defectum aliquem ex ibi numeratis, non vero si defectus sit tantum in modo recipiendi, quando persona alias est habilis. Sed nihilominus ex alia Bulla declaratoria ejusdem Pontificis, vers. *Quod autem*, manifeste sumitur omnem receptionem, ad habitum regularem factam, non servata illa forma, nullam esse. Quapropter illud relativum *eorum*, non refertur ad solos criminosos et inhabiles, de quibus proxime sermo præcesserat, sed ad omnes qui in religionem admittuntur post decimum sextum ætatis annum, ut in altero rescripto declaratur; et attente considerando, non tam series quam materia verborum ex ipsa colligi poterat, nam si de solis personis inhabilibus esset sermo, nihil novi sequens clausula operaretur; nam cum jam dictum esset illas personas esse inhabiles, inde jam constabat receptionem earum esse nullam; ergo refertur ad omnes, ita ut illa nullitas non tantum ex inhabilitate personæ, sed etiam ex defectu prædicti modi non servati nulla fiet. Atque in hoc sensu recepta est et observata illa constitutio.

21. Deinde ponderanda est in illis verbis illa particula *temere*, nam ex ea sequi videbatur, si bona fide et ex ignorantia saltem probabiliter receptio facta fuerit, non servata forma illius constitutionis, receptionem non esse invalidam, ex vi illorum verborum, quia non temere facta est, juxta communem doctrinam, quæ in materia de legibus et de censuris dari solet circa explicandas hujusmodi particulas, quando in his legibus pœnalibus vel irritatoribus apponuntur.

22. *Prædicta receptio, non servata forma præscripta, est invalida, vel fiat ignoranter et bona fide, vel scienter.* — Nihilominus contrarius sensus videtur colligi ex Bulla declaratoria in versiculo proxime citato, quatenus declarat eos, qui post promulgationem illius constitutionis professionem emisissent, etiam ignoranter, non servata forma receptionis, non esse religiosos, sed professionem nullius esse roboris et momenti. Distinguere autem oportet hoc loco inter professionem et admissionem ad habitum; nam utraque annullatur in illo casu per constitutionem, diverso tamen modo, quantum ex declaratione colligitur. Nam si receptio facta sit non servata illa for-

ma, et professio fiat antequam ille defectus suppleatur, professio est nulla, quantumvis bona fide facta sit; unde quoad professionem nihil operatur particula illa *temere*, sic declarante Pontifice, sive illa fuerit declaratio, sive additio. At vero receptio absque tali forma facta bona fide, et ex ignorantia, licet sit aliquo modo invalida, scilicet, quamdiu non suppletur ille defectus, tamen non est ita invalida, quin cognito defectu, et supplendo, seu facta inquisitione, quæ fuit prætermissa, incipiet prior receptio esse valida, id est, sufficiens ut in ea possit professio fundari; seu, quod idem est, ut ab illa possit annus novitatus computari; hoc enim plane voluit Sixtus in declaratione in illis verbis, *non alias admittendos esse ad professionem, quam facta inquisitione, et servata forma in ipsa constitutione præscripta*; ergo facta inquisitione statim poterunt ad professionem admitti, non expectata nova receptione, aut novitatu. Unde quoad hoc multum operatur particula *temere*, et potest differentia inter professionem et receptionem assignari; nam professio est quodammodo immutabilis, et ideo si semel fuisset valida, nulla esset jam necessaria diligentia; si autem invalida fuit, non potest incipere valere, nisi de novo fiat; receptio autem non est ita immutabilis, et non tam in se, quam in ordine ad professionem valida est, vel invalida, ut supra declaravi; et ideo potest non simpliciter, sed secundum quid invalida fieri, ita, scilicet, ut defectus suppleri possit. Quod merito concessum est, saltem in casu ignorantie et bonæ fidei. Videtur autem hinc consequenter sequi, si receptio contra formam præscriptam temere facta sit, esse simpliciter et omnino nullam, ita ut licet postea inquisitio fiat, prima receptio nihil valeat ad novitatum computandum, vel professionem faciendam; sed oporteat rem totam iterum inchoare; quod licet durum videatur, ita plane scriptum videtur; nam de his, qui temere admittuntur, dicitur, *tam susceptionem habitus, quam professionem exinde secuta irritamus, annullamus, viribusque et effectu carere decernimus*. Hæc enim verba absolutam et omnimodam irritationem indicant; quæ profecto non esset, si receptio illa, supplendo postea diligentiam omissam, ad professionem posset sufficere; nec de illa dici posset viribus et effectu omnino caruisse. Atque hæc de Constitutione illa; pro qua tamen notandum, postea, per aliam Clementis VIII, fuisse moderatam quoad hoc ut valeat profes-

sio, etiamsi prædictæ informationes noviti-
orum omitterentur, ut jam supra animadver-
timus.

23. *Num aliqua alia forma et modus jure
communi positivo vel naturali, in religiosis ad
habitum recipiendis sit præceptus.* — *Ex jure
naturali solum debet dari examen et probatio
diligens.* — Nunc solum superest breviter ex-
plicandum, num aliquo alio jure quidpiam
aliquid necessarium sit, quod ad hunc mo-
dum pertineat. Quod primum tractari potest,
stando in solo jure naturali; in quo nihil novi
quod dicam habeo, sed solum servandam esse
prudentiæ rationem, ut is nimirum recipiatur,
qui et ad religionem idoneus, et a Deo voca-
tus, et tali instituto habilis judicetur; nam ad
hoc tenetur prælatus religionis, et ex officio
respectu ipsius religionis, et ex charitate res-
pectu ipsius recipiendi. Unde fit etiam ut præ-
cedere debeat examinatio ac probatio suffi-
ciens ad illud iudicium prudenter ferendum.
Quæ autem et quanta esse debeat illa pro-
batio, prudenti arbitrio relinquatur; neque
plura ex vi solius juris naturæ dici pos-
sunt.

24. *Olim ex jure ecclesiastico nemo poterat
recipi sine licentia Episcopi habentis potesta-
tem in illo monasterio.* — Rursus vero inter-
rogari potest, an ex antiquo jure communi
aliquid aliud peculiare necessarium sit. Ad
quod breviter respondeo, nihil videri necessa-
rium quod nunc sit in usu. Olim enim in Con-
cil. Nic., can. 14, statutum fuerat, ut nemo
possit in religionem recipi *sine licentia Epis-
copi*, qui in illo monasterio potestatem habet.
Quæ verba indicant id factum fuisse, quia
tunc potestas erat apud Episcopum, vel ab
illo pendebat tanquam a superiori prælato;
quod nunc poterit observari in religionibus
monialium, vel, si quæ sunt aliæ, quæ im-
mediate subjiuntur potestati Episcopi; in
aliis vero constat hoc non esse necessa-
rium, saltem illo titulo. Verumtamen si consi-
deretur ratio quæ in illo canone subjicitur,
videtur etiam illud pertinuisse ad modum re-
cipiendi, scilicet, ut Episcopo constaret eum,
qui vult ingredi religionem, non teneri alia
majori obligatione, quæ illum impediret. Sed
quoad hoc etiam canon ille, et usu, et novis
institutionibus, ac exemptionibus religionum
derogatus est, et cura illa prælatis religionum
est commissa.

25. *Item requirebatur diuturna probatio so-
lum pro incognitis, militibus, et ecclesiastico
servitio deputatis.* — Deinde olim necessaria

erat diuturna probatio, priusquam ad religio-
sum habitum admitteretur. Nam in cap. ult.,
17, q. 2, Bonifacius Papa sic statuit: *Si quis
incognitus monasterium ingredi voluerit, ante
triennium monachi habitus ei non præstetur.*
Verum est glossam ibi intelligere textum il-
lum de habitu professorum, et triennium illud
esse debuisse in habitu novitiorem ad proba-
tionem, quæ in illis personis diuturnior pos-
tulabatur, eo quod essent incognitæ, quæ est
probabilis expositio; tamen in cap. unic., 53
dist., ex Greg., lib. 7, epist. 11, de militibus,
qui in monasterium converti volunt, sic dici-
tur: *Juxta normam regularem debent in suo
habitu per triennium probari, et tunc monachi-
cum habitum Deo auctore suscipere.* Et distinct.
54, cap. *Multos*, ex eod. Greg., dicitur: *Quis-
quis ex juris ecclesiastici servitute, vel sæcula-
ris militiæ ad Dei servitium converti desiderat,
prius probetur in laico habitu constitutus.* Et
in c. *Monasteriis*, 19, q. 3, ex eod. Gregor.
dicitur: *Monasteriis omnibus fraternitas ves-
tra districtius interdicit, ut eos, quos ad con-
versionem susceperint, priusquam in conversa-
tione compleant, nullo modo audeant tonsurare.*

Quod verbum de prima receptione ad habi-
tum, potius quam de secunda ad professio-
nem dici solet. Circa quæ loca glossa existi-
mat, quatenus postulant probationem in pro-
prio habitu, revocata esse per alia jura, quæ
novitiorem habitum admittunt, cap. *Statui-
mus*, de Regular. Sed jura illa antiqua non
videntur loqui de probatione novitiatus, quæ
tam ad experimentum a religione de futuro
religioso, quam de religione ab ipso religioso
ordinata; sed de priori probatione, quæ to-
tum novitiatum, et omnino religiosum habi-
tum debebat præcedere, et ordinabatur solum
ad cognoscendum an esset aliquod impedi-
mentum, propter quod religiosus habitus om-
nino dandus non esset. Dicendum ergo im-
primis est, illa jura non statuere probationem
illam pro omnibus religionem ingredi volen-
tibus, sed pro quibusdam particularibus per-
sonis, scilicet, vel pro incognitis, vel pro mili-
tibus, vel pro ecclesiastico servitio deputatis,
ut in prædictis juribus expressum est. Pro
aliis ergo omnibus nec quoad modum, nec
quoad tempus aliquid circa talem probatio-
nem definitum erat, sed semper fuit arbitra-
rium, sicut nunc est. Deinde dicendum est
etiam in prædictis personis illam temporis li-
mitationem usu et contraria consuetudine
fuisse sublata; ita sentiunt glossa et Docto-
res, et ex facto ipso constat; totum ergo hoc

negotium nunc arbitrarium est, excepto jure
Sixti V, supra exposito.

26. *Dubitatio a D. Thoma tacta.* — *Resol-
vitur affirmative.* — Hic vero occurrebat quæ-
stio, quam D. Thomas tractat 2. 2, q. 189,
art. 1, et latissime opusc. 17, a c. 2 usque
ad 7, an peccatores debeant ad religionem
admitti, priusquam fuerint diu in præcepto-
rum observatione exercitati. Tempore enim
D. Thomæ, quidam contendebant hoc esse
necessarium, et reprehendebant religiosos,
quia hunc ordinem invertiebant, quia non est
transeundum ab extremo ad extremum, nisi
per medium, et natura docet ab imperfecto
ad perfectum esse progrediendum; et ideo
immediate velle transire a consuetudine pec-
candi ad statum perfectionis, temerarium, et
ab omni ratione alienum eis videbatur. Sed
hunc errorem merito D. Thomas impugnat:
nulla enim certa regula in hoc assignari po-
test, sed prudentiæ tam ingressuri quam re-
cipientium hoc relinquendum est. Primo qui-
dem, quia divina gratia non est his legibus
astrieta; facile enim est in oculis Dei subito
honestare pauperem, Ecclesiast. 11, nescitque
tarda molimina Spiritus Sancti gratia, ut Am-
brosius dixit. Secundo, quia status religionis,
status quidem perfectionis est, non tantum
ad propria opera perfectorum, sed etiam ad
opera pœnitentium, et purgationis, quæ in eo
statu, et plura, et graviora, et meliori modo
fiunt; ergo ex hac parte optime possunt in
hunc statum recipi etiam gravissimi peccato-
res, si magno fervore et desiderio satisfacien-
di Deo resurgant. Tertio, quia religio non
tantum est status consiliorum, sed etiam præ-
ceptorum, imo ipsa consilia sumuntur ut me-
dia ad servanda ipsa præcepta, et cavenda
peccata; ergo ex hoc etiam capite merito ad-
mittentur pœnitentes, ut a similibus peccatis
securius caveant. Unde nihil obstat quod
aiunt, ad assumendum onus præceptorum, ne
si utrumque simul assumitur, virtus deficiat,
eo quod nulla supponitur. Hoc, inquam, nihil
obstat, quia ipsa consilia et præcepta simul
sumpta ita sese mutuo juvant, ut facilius ita
impleantur præcepta, quam si nullum illorum
onus assumitur; et si fortasse aliqui lapsus
miscetur, et rariores sunt, et minus graves.
His nihilominus addimus, quando inveterata
est consuetudo peccandi, cautionem maxi-
mam adhibendam esse, ne facile quis subito
admittatur propter præsentem fervorem, qui
facile solet remitti, et postea necesse est, aut
admissum turpiter ejicere, aut non sine alio-

rum religiosorum scandalo, ejusque periculo
illum retinere.

27. *Advertendum speciale.* — Ultimo viden-
dum supererat, an ex jure speciali religionis
aliquid aliud circa hanc formam et modum
recipiendi observandum sit. Sed hoc semper
unicuique religioni remittimus, et monemus
ut unaquæque observet circumstantias per
suas constitutiones, et institutum, sibi circa
hoc peculiariter præscriptas. Quæ quidem ita
erunt necessaria, vel ut receptio sit valida,
vel ut recte fiat, vel solum per modum direc-
tionis, ut melius fiat, sicut in ipsismet statutis
fuerit præscriptum, quod ex eorum verbis et
aliis circumstantiis juxta principia sæpius
tacta colligendum erit.

28. *Resolutio dubii cujusdam, an potestatem
habens teneatur recipere petentem ingredi reli-
gionem, suppositis omnibus requisitis.* — Po-
test vero per occasionem interrogare aliquis,
an, concurrentibus omnibus necessariis, tam
ex parte recipiendi, quam ex parte religionis,
ut convenienter et utiliter possit fieri rece-
ptio, teneatur qui potestatem habet, postu-
lantem admittere. Ad quod breviter respon-
deo, si nulla interveniat rationabilis causa ex-
cusans, teneri ex officio et ex charitate. Pri-
mo, respectu religionis, quæ inde augeatur, et
ex parte consequitur finem suum. Secundo,
respectu proximi, qui sine causa privatur ma-
gno beneficio, quod alter non ex bonis pro-
priis, sed ex bonis communibus Christi, et Ec-
clesiæ tanquam fidelis dispensator præstare
tenetur. Cum hoc consonat sententia Basili,
in Regul. fus. disp., reg. 10: *Cum Christus
prædicet, ac dicat: Venite ad me omnes, qui la-
boratis, et onerati estis, non fit sine periculo,
si qui ad Dominum per nos accedere in animo
habent, ii a nobis rejiciantur.* Dixi autem, nisi
causa legitima excuset, quia hæc obligatio non
est de re adeo necessaria, quin multis de cau-
sis cessare possit, ut si pro tunc religio non
habeat sufficientem commoditatem tempora-
lem, vel non sine gravi onere possit novum
religiosum alere. Item si multi alias æquales
petant religionem, et non possint omnes si-
mul recipi propter dictam causam, liberum
erit (existente qualitate) hos rejicere, potius
quam illos. Denique quoties res fuerit dubia,
vel utrinque probabilis, an expediat talem
personam recipere, necne, liberum etiam est
illam non admittere; imo eo facilius tunc li-
cet, quo in majorem religionis favorem et se-
curitatem cedit. Quocirca, si quis bona fide,
absque odio vel alio pravo affectu procedat,

et mediocrem diligentiam adhibeat, secure potest suffragium suum concedere vel negare.

CAPUT XI.

QUOS EFFECTUS HABEAT RELIGIOSUS INGRESSUS.

1. *Primus effectus.* — Expedivimus omnia, quæ de substantia et causis hujus ingressus nobis occurrerunt, superest nunc videamus an hic ingressus aliquos habeat morales effectus. Et primo quidem ac præcipue inter hos effectus constitui potest, quod ab hoc ingressu computandum est tempus probationis novitii ad professionem requisitum, et consequenter quod in tali ingressu legitime facto fundanda est valida professio. Hæc insinuata sunt in omnibus, quæ hactenus diximus, magisque constabunt ex his quæ sequentibus capitibus dicemus; et ideo de hoc effectu plura hic dicere non est necesse, magis enim pertinet ad effectum formalem ejusdem ingressus explicatum per respectum ad novitium et professionem, quam ut aliquod novum ultra illum addat.

2. *Secundus effectus.* — *Assertio: ingressus religionis non obligat ad perseverandum et profitendum.* — Secundo, numerari vel potius dubitari potest, an hic ingressus habeat effectum alicujus obligationis moralis. Ad quod breviter respondeo, duplicem posse hic excogitari obligationem, unam absolutam, ad perseverandum in statu inchoato, et profitendo in illo; aliam ex suppositione, scilicet, quamdiu in novitiatu vult perseverare novitius. De hac posteriori dicam inferius; de priori autem certum est non inducere talem obligationem, ex c. *Statuimus*, de Regular. ibi, *ad pristinum statum redire posse libere infra annum*. Nam si libere redire potest, ergo nulla obligatio permanendi ex vi ingressus inducta est. Atque ita notant ibi Innocent., Panormit. et alii; Angel., verb. *Novitius*, n. 9; Sylvest., verbo *Religio*, §, q. 8, qui etiam advertunt posse exire sine licentia, nec propterea incurere aliquam inhabilitatem vel incapacitatem ad ecclesiastica beneficia, juxta c. *Postulasti*, de Regular. Ratio vero est, quia nulla est lex quæ talem obligationem inducat, neque etiam ibi intercedit aliquod votum vel promissio, ut supponimus, quia hoc per se non spectat ad talem ingressum.

3. *Argumenta pro parte contraria, saltem quando non datur justa causa.* — Dices, esto non oriatur absoluta obligatio, oriri saltem

obligationem non relinquendi religionem, nisi ex justa causa. Primo quidem respectu Dei, quia oppositum esset resistere inspirationi ejus, et magnam ingratitude committere. Secundo, respectu religionis, tum quia ab illa non potest dimitti, nisi ex justa causa; ergo, ut sit utrinque æqualitas, neque ipse potest illam dimittere sine rationabili causa. Eo vel maxime quod eo tempore, ejus expensis nutritus est; ergo debet illi satisfacere permanendo, si nullam justam causam abeundi habeat. Tertio etiam respectu Ecclesiæ videntur multa jura hanc obligationem exigere non redeundi ad sæculum, sed permanendi vel in illa, vel saltem in alia religione, c. *Super eo*, de Regular., quod expresse loquitur de suscipiente habitum religionis, et ante professionem volente eum dimittere.

4. *Opinio Sylvestri favens impugnatur.* — *Ad primum argumentum.* — Propter primam rationem Sylvester, dicta q. 8, in fine, concedit in eo casu esse peccatum ingratitude, si quis sine justa causa, *ex solo tædio sanctæ vitæ, vel hujusmodi*, egrediatur. Non explicat autem an sit peccatum mortale vel veniale, neque an sit formalis ingratitude vel materialis; nam formalis profecto non est per se loquendo, quia, licet vocatio ad religionem fuerit beneficium divinum, non tamen propterea obligat ad hunc modum gratitudinis, perseverantiam in illa; quo enim jure vel ratione probari potest hæc obligatio? Poterit enim quis se ostendere gratum, proponendo vel servire Deo in sæculo, vel imitari religiosorum mores, seu aliquem spiritualem fructum capere ex illo ingressu, quamvis propter animi infirmitatem nolit in eo perseverare. Si autem illa non est formalis ingratitude, nec materialis esse potest, quia hæc non est respectu Dei, nisi adjuncta alicui culpæ, quæ supponatur; hic autem nulla supponitur, sed hæc dicitur esse prima. Adde eodem modo posse dici ingratum, si vocatus a Deo ad religionem nolit ingredi, sine alia causa rationabili, sed solum ex animi infirmitate. Unde, licet admitteremus hunc modum culpæ, non esset proprie ex speciali obligatione orta ex ingressu, sed ex generali ratione beneficii divini, et debito quod ex illo nascitur. Ego vero existimo in hujusmodi rebus intervenire ingratitude Dei negativam, potius quam privativam, per se loquendo; negativam vero, quia homo non correspondet beneficio divino quantum posset et deberet, ut meliori modo se gereret. Dico autem non esse privativam,

quia in rigore non privat honestate, neque est culpa, per se loquendo. Neque etiam aliud genus culpæ hic necessario interveniat, dummodo servetur generalis ratio operandi propter honestum finem, ut supra notavimus; illa autem servari potest, etiamsi non sufficiat ad justam causam dimittendi religiosum statum.

5. *Ad secundum.* — *Resolutio dubii.* — *Secundum dubium.* — *Resolvitur.* — Ad secundum, jam supra dictum est nullum pactum de perseverando intervenire inter religiosum et religionem, ex vi solius primi ingressus, et ideo ex ratione justitiæ nec ingredientem obligari ad permanendum, nec religionem ad illum retinendum. Ex alio vero capite oriri, ut non possit religio licite illum dimittere sine justa causa, scilicet, quia in hoc casu non se gerit ut domina, sed ut dispensatrix; ipsa vero particularis persona, quia est sui domina, potest libere de se disponere; sicut paulo antea dicebamus teneri prælatum religionis ad recipiendum eum, qui ingredi desiderat, quando est dignus, et nulla occurrit justa ratio non admittendi illum, quamvis ipse ingredi non teneatur. In his enim obligationibus, quæ non sunt justitiæ commutativæ, sed distributivæ, vel charitatis, non oportet obligationem esse mutuum. Addit præterea Sylvester supra, etiam ratione expensarum non teneri aliquem non solum ad permanendum, verum etiam nec ad aliquam satisfactionem faciendam, quod probat ex c. *Non solum*, de Regular., in 6, quatenus ibi dicitur: *Nec infra annum aliquatenus impediri*, etc. Nam si monasterium possit recuperare expensas a novitio, multum posset ejus ingressum impedire, quæ probatio satis remota est. Nam si expensæ illæ essent ex justitia debitæ, illas postulare non esset morale impedimentum. Vera ergo ratio est, quia nulla est talis obligatio justitiæ, vel quia reditus aut eleemosynæ monasterii non tantum sunt ad alendum professos, sed etiam novitios; vel quia is, qui ingreditur, statim se offert servitio et utilitati religionis, et ideo debitum est ut ejus bonis alatur. Et utrumque satis confirmat usus et omnium religionum institutio, quæ optima fuit, ut probatio novitii liberior esset. Addo nihilominus, si is, qui ingreditur religionem, in sustentationem suam pro tempore novitiatu aliquid religioni donet, non teneri postea religionem illi egredienti restituere, nisi eam partem quam non consumpsit pro rata temporis. Nam quod hoc recipere religioni liceat,

constat ex Trident., sess. 25, c. 16, de Regular., ibi: *Excepto victu et vestitu novitii, vel novitiæ, illius temporis, quo in probatione est*. Ergo non tenetur religio reddere quod eo tempore consumptum est. Sed quid si a principio nihil donavit ingrediens, obligavit autem se ad solvendam certam summam pro sumptibus novitiatu? Respondeo obligationem, per se loquendo, esse justam et validam; nam si donatio est justa, cur non obligatio? Poterit ergo tunc religio exigere obligationis implementum, non tamen poterit eo titulo impedire liberum novitii egressum, sed illo sine impedimento concesso, juxta dictum c. *Non solum*, postea poterit suum debitum postulare; quod si forte timeat impotentiam vel difficultatem recuperandi, sibi imputet quod vel a principio non postulavit, vel quod non majorem cautionem adhibuit; neque enim propterea potest in religione, tanquam carcere, vel morali coactione, ad debitum recuperandum detineri.

6. *Ad tertium argumentum.* — In tertia ratione petitur, quid intelligant jura per propositum mutandi vitam, quando dicunt eum, qui cum tali proposito habitum religionis suscipit, non posse postea licite illum dimittere, quia certum est jura non intelligere professionem tacitam vel expressam; nam expresse distinguunt jura illud propositum ab utraque professione, ut patet ex c. *Consulti*, et ex c. *Statuimus*, de Regular., et c. *Non solum*, eodem tit., in 6. Certum autem est solum propositum non inducere obligationem, etiamsi multi canonistæ oppositum ex illis textibus collegerint; contra quos disputavimus supra, lib. 1 de Voto in communi, c. 3, ubi tandem conclusimus, necessarium esse ut votum simplex intercedat, votum, inquam, non solum ingrediendi, sed simpliciter permanendi in religione, omnino cedendo juri suo quoad tempus probationis. De quo voto, quantum et quo modo obligaret tunc, vel obligare nunc possit, satis in superioribus dictum est. Diximus de priori obligatione.

7. *Dubitatio: an ingressus et habitus religionis impediunt matrimonium.* — Dicendum superest de posteriori, de qua hoc loco solum occurrit inquirendum, utrum ex suppositione, quod quis religionem ingressus illius habitum assumit, et in novitiatu se exercet, aliqua morali obligatione teneatur, quamdiu ibi perseveret. Hæc tamen quæstio quatenus ex parte coincidit cum illa, an ad observantiam regularem teneatur novitius, inferius est late dis-